

IN MEMORIAM THOMAS (TOMAŽ) LUCKMANN (14. 10. 1927–10. 5. 2016)

Desetega maja je v 88. letu umrl Thomas (Tomaž) Luckmann, sociolog svetovnega slovesa, rojen 14. 10. 1927 na Jesenicah in po materi (iz družine Voduškovih) slovenskega rodu, častni doktor Univerze v Ljubljani (1993), častni član Slovenskega sociološkega društva, dopisni član SAZU.

Odraščal je v Sloveniji, vojna leta je preživel v Avstriji, leta 1950 se je po začetnem študiju na Dunaju in Innsbrucku preselil v ZDA, kjer je na New School for Social Research končal študij sociologije in filozofije ter začel svojo akademsko kariero. Sredi šestdesetih let prejšnjega stoletja se je vrnil v Evropo in postal profesor za sociologijo na frankfurtski univerzi, od koder je leta 1970 prešel na novoustanovljeno univerzo v Konstanzu in tam ostal do upokojitve leta 1994. Zadnja desetletja je živel na avstrijskem Koroškem, nad Osojskim jezerom. Svetovni uspeh in preboj je doživel s knjigo Nevidna religija, 1967 (njena prva verzija je izšla v nemščini leta 1963 z naslovom Problem religije v sodobni družbi), ter z delom Družbena konstrukcija realnosti, ki ga je leta 1966 napisal skupaj s Petrom Bergerjem, prijateljem in prav tako avstrijskim izseljencem. Obe knjigi sta bili kmalu iz angleščine prevedeni v številne jezike ter sta danes klasični deli (novejše) sociologije religije in sociološke teorije. Izhodišča in spoznanja iz obeh del je Luckmann kasneje uporabljal in razvijal pri raziskovanju problematike jezika, komunikacije, smisla in identitete v modernih družbah, kot lahko beremo v knjigah Sociologija jezika (1975), Modernost, pluralizem in kriza smisla (1995), Življenjski svet in družbene stvarnosti (1980), Znanje in družba (2002), Življenjski svet, identiteta in družba: spisi iz sociologije vednosti in protosociologije (2007) ter številnih člankih in razpravah v znanstvenih revijah in zbornikih. Nekatera najpomembnejša dela imamo tudi v slovenskem prevodu. Družbeno konstrukcijo realnosti je leta 1988 prevedel Aleš Debeljak, spremno besedo napisal Dimitrij Rupel, Nevidna religija je v prevodu Friderika Klampferja in s spremno študijo Marka Kerševana izšla leta 1997, prevod knjige Modernost, pluralizem in kriza smisla je leta 1999 pripravil Frane Adam; Vinko Potočnik in Igor Bahovec sta leta 2007 poskrbela za obsežen izbor Luckmannovih spisov pod naslovom Družba, komunikacija, smisel, transcendenca, ki sta ga pospremila tudi z izčrpnim življenjepisom, bibliografijo, pregledom dela ter spomini na srečanja in sodelovanje.

Thomas Luckmann je znanstvena dela pisal in objavljajal v nemščini ali angleščini, ob predavanjih ter na konferencah in srečanjih v Sloveniji pa nas je vedno znova presenetil s svojo lepo, knjižno slovenščino. Prvič je v Sloveniji javno nastopil leta 1984 na povabilo SAZU, na mednarodnem simpoziju Znanost in vera. Od takrat je večkrat predaval na Fakulteti za družbene vede, na Filozofski fakulteti – 40-letnici začetka rednega študija sociologije na Slovenskem – na Teološki fakulteti in ob ustanovitvi Fakultete za uporabne družbene študije v Novi Gorici; udeležil se je več strokovnih srečanj, imel intervjuje v Teoriji in praksi, Novi reviji in vseh slovenskih dnevnikih. Prva osebna srečanja s slovenskimi

družboslovci segajo v konec šestdesetih in začetek sedemdesetih let, ko sva imela to čast in privilegij zdaj že pokojni Mišo Jezernik in jaz; za Franetom Adamom v osemdesetih letih so sledili – kot jih leta 2011 v predgovoru k Izbranim spisom Marka Kerševana Luckmann izrecno našteje – Vinko Potočnik, Igor Bahovec, Bojan Čas, Matevž Tomšič, Darka Podmenik, Matej Makarovič ...

Thomas Luckmann je bil za življenja s svojo osebnostjo in delom opora ter spodbuda slovenski sociologiji, sociologom in sociologinjam različnih generacij. Ko mu izražam(o) hvaležnost za to, sem prepričan, da bo njegovo delo (p)ostalo opora, spodbuda in izziv sociološkemu in družboslovnemu mišljenju marsikomu tudi iz generacij, ki šele prihajajo. Pisal sem že, kako mi je srečanje s Thomasom Luckmannom v davnih sedemdesetih letih razširilo sociološko obzorje z vpogledom v drugačno sociologijo od tiste, ki je prevladovala v takratnih teoretskih (in ideoloških) spopadih. Tokrat – ob slovesu – bi rad dodal: dolgoletna srečevanja s Tomažem (in njegovo družino) so meni in moji družini, ženi in sinovoma, pokazala, kako lahko ob človeški pokončnosti in empatiji kljub vsem razlikam v poreklu, življenjskih poteh in izkušnjah, različnim teoretskim usmeritvam in političnim presojam nastane in obstane ne le medsebojno spoštovanje, ampak tudi prijateljstvo.

Marko Kerševan